

Kronika

Zgled nemške mladine. Kot gostje državne mladinske vođe Axmann...

Ustanovitev narodne garde na Madžarskem. Uradni list objavlja vladno odredbo...

Posebna značka za ostrostrelce. V priznanje visokih zaslug ostrostrelcev in v počastitev njihovih uspehov...

Tajsko poslanstvo v Stockholmu. Švedski tisk poroča, da je bilo v Stockholmu ustanovljeno tajsko poslanstvo...

Iz Ljubljane

Nov grob. Za vedno je zapustila svojce ga, Marija Perdanova...

Divji kostanj nabirajo. Ze dolgo je divji kostanj kras naših parkov...

Iz pisarne odbora za Socialno pomoč smo prejeli: Za oškodovance od bombnih napadov...

Ravnateljstvo IV. moške realne gimnazije v Ljubljani obvešča vse učence...

KLOBUČARNA "PAJK" Vam strokovno osnaži, preoblika in prebarva Vaš klobuk...

Simon Gregorčič in Paul Verlaine

Letošnje srečanje dveh pesniških stoletnic — Verlainove iz francoskega slovstva in Gregorčičeve iz slovenskega — je seveda zelo naključje...

Ko je začel pisati Verlaine (l. 1866. prva zbirka »Poemes Saturniens«), so se v Franciji že polegali miselni temelji naturalizma...

učenci 1. in 2. razreda se pozivalo, da pridejo k pevski vaji sedeče dneve: v petek dne 29. septembra, v soboto 30. septembra...

u — Vpisovanje v trgovsko učilišče »Christofor učni zavod, Ljubljana, Domobranska cesta 15, za Enoletni trgovski tečaj in Višji trgovski tečaj...

u — Gimnastična šola ge. Milene Govekarjeve začne oktobra z zimskim tečajem. Vsa torka in petek popoldne...

u — Nesreče. V protezni delavnici s: je na krožni žagi poškodoval prste na desnici 40-letni mizar Stanko Čenovar...

Z Gorenjskega

Žetveni zahvalni dan bodo letos praznovali na Koroškem 1. oktobra in sicer bo velika svečanost v Smohorju...

Mladeničem orožarske šole SS v Celovcu, ki so pravkar zaključili letnik, je izpogovoril Gauleiter dr. Rainer...

Gospodinja šola pri Gospe Sveti nad Celovcem je zaključila šolsko leto. Listi naglašajo, da goji ta šola pristni nemški način gospodinjstva...

Knjižna tombola v korist Zimske pomoči

Zimska pomoč vabi vse prebivalstvo, da se udeleži v največjem številu knjižne tombole v korist Zimske pomoči.

- Tombolske tablice so po 20 lir. Knjižna tombola bo imela naslednje dobitke: 100 dvojki; vsaka dvojka dobi 3 knjige in 150 lir za nakup knjig...

seza največje uspehe. Priporočljivo je, da bi vsako koroško kmečko dekle šlo skozi to šolo.

Nesreče dveh otrok. Dveletni sinček Galosove družine v Selčah je v trenutku, ko ni bil nadzorovan, segel po stedenici esenca in krepko nagnil. Zdravnik mu ni mogel več pomagati...

Iz Trsta

Razdeljevanje krompirja. Potrčanki v Trstu prejmejo po 1 kg krompirja. Cena 6 lir v prodaji na deželo, 740 v nadrobni prodaji...

Izpitni roki na tržaškem vseučilišču. V smislu sporočila rektorja tržaške univerze bodo jesenski izpiti na tržaškem vseučilišču od 16. oktobra do 15. novembra...

Ponesrečenec. Desnico si je ranila 23letna gospodinja Gilda Kutin z Barčoveljske obale 235. Desnico ima poškodovano 30-letni šofer Mirko Galo iz ulice Dolina 1. Ponesreči se je 48letni delavec Franc Škarabot...

Nesreča zaradi eksplozije ročne bombe v Repentbru. Vojak Ivan Rosi je bil v neki gostilni v Repentbru v družbi 19-letne Karmen Kiarcio in njene 22letne sestre Gracije...

Iz Gorice

Učiteljski dopolnilni tečaj v Gorici. V sredo 27. t. m. je bil pismeni izpit iz slovensčine. Poleg obiskovalcev tečaja so se lahko prijavili tudi drugi slovenski kandidati...

Otvoritev predavanja v goriškem bogoslovju. Dne 3. oktobra se prične v goriškem bogoslovju pouk v letu 1944/45. Naslednjega dne bo goriški nadšof posvetil oltar v semeniški cerkvi Sv. Karla...

Gostilne in točilnice ob nedeljah. Vse gostilne in točilnice v goriški pokrajini morajo biti ob nedeljah in drugih praznikih odprte v času od 11. do 14. in od 18. do 20.

Na goriškem trgu lahko dobijo zeleno papiriko in tudi gobe. S sadjem so težave, zlasti s smokvami. Povpraševanje je veliko, biaga manj.

Smrtna kosa. V Gorici so umrli te dni 65 letna gospodinja Terezija Simčič-Zamar, 71 letni upokojenec Alojz Čuk, 58 letna gospodinja Antonija Milost-Kraut...

Nezgodbe v Gorici in okolici. 42letna postarka Marija Segat iz Pevme je naša razstrelivo, ki je eksplodiralo. Ima rane na levici. Pri delu se je ponesrečila 19letni mizar Kandid Vidož iz Ločenika...

Nezgodba pri trgavi. 57letna Marija Brevec iz ulice Juljskih Alp 110 je šla na trgatve, da je padla po stopnicah in si zlomila desno nogo. Prepeljali so jo v goriško bolnišnico.

Streli v Brdih. 14letna Eda Simčič iz Kone v Brdih je šla skozi vas po nekaj opravkih, ko je nenadoma iz ozadja počil strel. Simčičeva se je krvava zgrudla na tla. Ima ranjeno desno nogo. Zdravi se v goriški bolnišnici.

Iz Hrvatske

Odmev Poglavnikovega obiska pri Führeru. Komisar hrvatske delavske zbornice Vjekoslav Blaškovič, ki je bil s Poglavnikom v Führerjevem glavnem stanu, piše v dnevniku »Nova Hrvatska«: »Mi vsi, ki smo spremljali Poglavnika v Führerjevem glavnem stanu, smo se vrnil v čvrstem prepričanju, da je Nemčija nepremagljiva, dokler so na čelu Nemčije taki močje, kakor oni, s katerimi smo razpravljali...»

Hrvatska bo ostala zvesta. Ob obletnici priključitve jadranskih obalnih krajev Nezavisni Državi Hrvatski, je na sestanku hrvatske delavske zbornice govoril glavni ravnatelj za propagando Ivan Bogdan...

Obletnica predsednikovanja dr. Mandića. V tem m. secu m. n. veta leto dni odkar je bil poklican na čelo hrvatske vlade dr. Nikola Mandić. Do njegovega imenovanja je poglavitnik sam vodil tudi posle predsedniške vlade. Hrvatski listi pripominjajo, da dr. Mandić neumorno in mladeniško dela za svoj narod in hrvatsko državo...

Ustreljeni pobegli domobranci. Iz Zagreba poročajo, da so med 12. in 13. septembrom skušali nekateri domobranci prebrati svoje tovaršije v četi, naj skupaj z njimi pobegnejo k odmetnikom. Mestno poletstvo v Zagrebu je po kratkem postopku in po ugotovitvi dejstva, da so naslovatelji skušali; potem sami pobegniti v gozd, obsoledi vseh 11 na smrt. Obsojda je bila takoj izvršena.

Bodi kmet, študent, gospod, krema RAPIDA povsod. BRIVNA KREMA RAPIDA. Brez mila, brez pene. PROIZVODI VAN KAIT.

Beležnica

KOLENDAR Četrtek, 23. septembra: Vencelav. DANASNJE PREDSTAVE Kino Matica: Ključ dolžnosti. Kino S'oga: Moj ljubi Avguštin. Kino Union: Na svidenje Franciška. DEZURNE LEKARNE Danes: Mr. Sušnik, Marijin trg 5; Deur-Kamžek, Dia, Gosposvetiška cesta št. 4; Bohinec, Cesta 29. oktobra 31. ZATEMNITVE je strogo obvezno od 20. do 6. ure.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE DRAMA

Nedelja, 1. oktobra, ob 18. uri: Jakob Ruda. Premiera. Otvoritvena predstava. Izven.

Ker veliko število gledaliskih obiskovalcev, ki so se želeli abonirati za sezono 1944/45, zaradi ogromnega odziva abonentov ni dobilo sedežev, se je uprava odločila, da razpiše zopet Premierski abonma. Vsem abonentom lanskega abonmana »red Prvic« bodo njihovi lanskí sedeži rezervirani danes, v četrtek dne 28. in jutri v petek, dne 29. t. m. do 17. ure. Kdor od teh abonentov želi dobiti svoj lanski sedež v Premierskem abonmanu, pa si je le tosedaj zagotoviti sedež v kakem drugem redu abonmaja, ima možnost do petka do 17. ure zamenjati svoj sedaj zagotovljeni sedež za sedež v Premierskem abonmanu. Vse letošnje premiere bodo odigrane za abonentne Premierskega abonmaja. Iz zeta je samo otvoritvena dramska predstava v nedeljo, dne 1. oktobra, ki bo izven. Za Premierski abonma bodo cene zvišane. Vpisovanje v večji dramski gledališča od 10. do 12. in od 15. do 17. ure.

Pregled novih prijavljenecv za Baletno šolo bo v Operi v soboto 30. t. m. ob 8 zjutraj. Prijavljenci naj prinesejo s seboj dijaško knjižnico, kopalno ali deklice lahko poletno obleko.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje RADIO LJUBLJANA

ČETRTEK, 23. SEPTEMBRA 7.00—7.10: Poročila v nemščini, 7.10 do 7.50: Jutranji pozdrav. Vmes od 7.30 do 7.40: Poročila v slovenščini, 7.50—9.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda: Jutranji koncert 9.00—9.10: Poročila v nemščini, 12.00—12.30: Opoldanski koncert, 12.30—12.50: Poročila v nemščini in slovenščini, nepoved sporeda, 12.50—14.00: Salonski orkester vodi A. Dermelj, 14.00 do 14.15: Poročila v nemščini, 14.15—15.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda: Od dveh do treh — glasben meh, 17.00—17.15: Poročila v nemščini in slovenščini, 17.15 do 18.00: Dunajski silice, 18.00—18.45: Tam gori na gorah, 18.45—19.00: »Narodno-pisno predavanje« — Boris Orel: Krstni in predkrstni običaji, 19.00—19.30: Kmečki ples, 19.30—19.45: Poročila v slovenščini, 19.45 do 20.00: Aktualno predavanje (prenos), 20.00—20.15: Poročila v nemščini, 20.15 do 21.15: Prenos osrednjega nemškega sporeda: Kakor vam ugaja, 21.15—22.00: »Narodni napveki« — Radijski orkester vodi D. M. Sijanec, 22.00—22.15: Poročila v nemščini in slovenščini, 22.15—23.00: Malo kramljanja, malo plesanja — Plesni orkester vodi D. Prevorsek, 23.00—24.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI KINO UNION Telefon 22-21 Odlična in napeta drama iz življenja NA SVIDENJE FRANCISKA Marianne Hoppe, Hans Söhnker Predstave ob 16. in 19.15 uri KINO MATICA Telefon 22-41 Rudolf Forster v psihološko interesantnem zdravniškem filmu Ključ dolžnosti Predstave ob 16. in 19. uri KINO SLOGA Tel. 27-30 Zabavna komedija Moj ljubi Avguštin Paul Hörbiger, Maria Andergast Predstave ob 16. in 19. uri

že, kakor je — kajpak v manjši meri — nastopilo pri nas (in seveda le za ozek krog) šele z Moderno. Zategadelj je slovenska poezija z Gregorčičevim pesniškim realizmom, s svojo opisno metodo, retoriko in patetiko, s svojo utilitaristično estetiko (domoljubje, človekoljubje, npravnost itd.) zaostajala za celo generacijo za tokom sodobne evropske poezije. Samo v Prešernu je bila naša poezija glede kvalitete na evropski višini, tako da jo lahko primerjamo s poezijo že navedenih francoskih pesnikov, ki so se rodili okrog Prešernovih let (Lamartine 1790, Hugo 1802, Vigny 1797, Musset 1810), vendar je bilo po svojem stilu in miselni usmerjenosti bližja klasičnim pesnikom prejšnjega stoletja, kakor pa lejadam tedanjih evropskih romantikov.

Gregorčič je začel kot pesnik nastopati okrog l. 1870. (Verlaine je imel takrat že dve pesniški zbirki, saj je prav l. 1870. izdal znamenito knjižico »La Bonne Chanson«). Gregorčičev prvi najvplivnejši mentor je bil Stritar, čigar miselnost se je oklepala Rousseauja in čigar poetika je resda imela svoje vzore že pri V. Hugolu in A. Mussetu, saj je Stritar za razliko od Gregorčiča mnogo prebiral novejša zapadne pesnike in izvirnik. Danes pa vemo, da je prav Verlainov krog s svojo novo simbolistično poetiko premagoval ideje in vzore romantikov ter iskal onkraj realizma in parnasizma novih poetičnih možnosti. V kakšno neodkrito deželo pesniške stvarjalnosti je dospel po tej poti, nam priča baš Verlainova poezija. Gregorčič ni imel za tak razvoj pogojev ne v sebi in svojem temperamentu, ne v okolju, ki mu je določalo življenjsko pot, ne v literarni tradiciji, katere dedščino je sprejel, zlasti še ne v tedanjem, pretežno stritarjevskem duhu skromnem, kar preskromnem, provincialnem, zaostale slovenske estetike in literarne teorije in kritike.

Prva pesniška zbirka S. Gregorčiča je izšla l. 1882., leto dni po Verlainovi znameniti izpovedni knjižici »Sagesse«, ki prčuje — po burnih doživljajih in hudih notra-

njih pretresih, značilnih za bohemske »poetes maudits«, kakor je bil prav Verlaine — o verski konverziji. Ta knjiga ima »morda najlepše krščanske stihe, kar jih je bilo spisanih v francoskem jeziku« (Milléquant). Za estetsko presojanje Gregorčičevih »Poezij« in s tem za vse slovensko duhovno ozračje sta bili najbolj značilni estetski smeri Frana Levca in dr. Antona Mahniča. Tudi v tem pogledu, namreč v pogledu resonance, sprejemljivosti in občutljivosti za pesniške proizvode, je bila Gregorčičeva sredina bistveno in docela različna od Verlainove. Gregorčič je živel in deloval v tipično notranjeavstrijski provinci, ki je zaostajala tudi v duhovnem gibanju in stvarjalnem delu elite vsaj trideset let za miselnimi smernicami, estetskimi nazori in okusom stvarjalne in sprejemalne elite pri zapadnih narodih. Niti pri večjih in duhovno gibneljših Cehih ni bilo v desetletju Gregorčičevih »Poezij« bistveno drugače: V estetiki je vladal Durdikov herbertski formalizem, spominjajoč nas sicer rahločutnejšega Stritarja. A nekako ob istem času (začetek osmdesetih let) se je že začela češka poezija pomiliti v smer evropske moderne poezije in v subtilnejšega okusa: to pot označujejo prve pesniške zbirke malone edinstvenega velikana v pisanju knjig, Jaroslava Vrchlickega, ki je spisal okrog 70 pesniških zbirk in Cehom na široko odpiral Evropo z romantično, parnasistično in delno tudi že simbolistično francosko poezijo. Tako se je razvojna razdalja med češko zapadno poezijo — le te je ustrezalo tudi gibanje estetskih in posebej že poetičnih struj v Nemcih — čedalje bolj zmanjševala in nastop Moderne je bil v češki literaturi nekoliko zgodnejši nego v slovenski. (Zel. l. 1895. so dobili Čehi prvo pesniško zbirko Otokarja Březine, ki pomeni že sama vrh novega pesniškega stila).

Ta bežna primerjava nam kaže, kako so se pri treh raznih narodih v raznih zgodnjih uveljavljale iste ali sorodne estetske in poetične smeri. Če se samo za hip po-

mudimo pri pesniškem programu Gregorčičevega časovnega vrstnika Paula Verlainea, ki je izpovedal svoj odnos do poezije in bistvene poteze svoje poetike v pesmi »L'Art poétique«, vidimo, da je bil prelom s staro poezijo, ki se je zvesto, da, prezvesto oklepaj Simon Gregorčič, predvsem v tehle točkah: a) različno pojmovanje realnega in nerealnega, vidnega in nevidnega itd.; b) prodiranje stvarjalčevega notranjega vida od fenomena, t. j. od vnanosti stvari v njihovo notranost, ki je mnogo manj trdna, kakor se vidi čutom; c) namesto opisovanja stopa neke vrste evokacija, ki skuša ustvariti sintezo tega, ker pesnik doživlja in čuti in tega, kar mu vnanji svet asociativno vzbuja v njegovem duhu; d) namesto trdno opredeljenih stvari stopajo simboli; e) jezik prehaša od navadnega besedišča v rahle odtiske in njegove metafizične sposobnosti se močno razširjajo; f) na poezijo vpliva nerodno slikarstvo in muzika in sicer v večji meri kakor kdaj kolj prej; pri francoskih simbolistih se zlasti čuti vpliv Wagnerjeve glasbe; g) izločena je sleherni retoričnost, intelektualna miselnost in kakršna koli tendentnost v poeziji.

Vseh teh značilnosti in vplivov nove estetike in nove poetike ni najti v delu poleg J. Jurčiča edinega slovenskega slovstvenega umetnika večjega formata z rojstno letnico 1844. Poezija Simona Gregorčiča je tako oddaljena poeziji Paula Verlainea, kakor je bil slovenski življenjski stil (javno življenje, kultura, umetnost itd.) oddaljen pariško-francoskemu. Z ene strani imamo v tej primerjavi rustikalni, z druge velemestni svet z vsemi nutnimi razločiki dveh civilizacijskih tipov. Kmečka idilika in navni pesniški realizem pri enem, v simbole spremenjena, z muziko prežeta, od realnosti odvrnjena, nekoliko že dekadentna poezija pri drugem. Tradicija: Pri Slovencih počasen razvoj narodne literature od reformacije skozi protireformacijo in razsvetljenstvo in od tod z nekoliko večjim vzgonom v romantiko in realizem,

venkar vedno na socialni podlagi izrazito kmečkega naroda, pri Francozih slavna, bleščeča, bogato razčlenjena kulturna in literarna dedščina z izrazito aristokratsko-meščansko osnovo. In primerjave bi se dale razpletati še nadalje. Prav to slovstveno primerjanje Simona Gregorčiča in Paula Verlainea, dveh pesnikov z rojstno letnico 1844. pa nam je hkrati pokazalo, kako malopomenbno so v zgolj časovnem okviru vse literarne primerjave. Pokazalo se je samo, kako zemučno je bilo za nas pretakanje novih evropskih umetniških idej in estetskih okusov. To, kar je vnelo Gregorčičevega vrstnika Verlainea, je v sorodni obliki vstopilo šele v slovenski program naših »dunajskih« modernistov Zupančiča, Cankarja in dr. Mimo in preko vseh primerjav je vrednost Gregorčičeve poezije samo v tem, kaj je prinesla naši sredini in kaj je pomenila za slovenski literarni razvoj. Za posameznika je lahko bila Gregorčičeva pesem tudi v času svojega nastanka zastarela, socialno-nacionalna pa je pomenila ne le neke vrste pesniški »napredek«, marveč predvsem pesniško uveljavljanje smeri in estetskih silnic, ki so v tedanjem slovenskem okolju mogle in zato morale prevladovati. Tudi v poeziji je podobno kakor v glasbi, kjer je lahko socialno, t. j. za neki narod z vsjo njegovo prevladujočo kulturo, postjo neko domače delo, prelomno izhodišče novih, rodovitnih glasbeno-razvojnih nagibov, dasi je — če bi ga merili s kvalitativnimi merili na pr. Beethovovih navedenih simfonij — izrazno borno in tehnično zaostalo. Nedvomno predstavlja Verlainovo pesniško delo nele kot stvaritev večjega talenta, marveč tudi kot izraz svojega naroda večjo umetniško kvaliteto, kakor jo kaže s stališča novega estetskega okusa delo Simona Gregorčiča. Vzlic temu je Gregorčičeva poezija za slovenstvo in njegovo estetsko kulturo vsaj tako pomembna, kakor je bila za tedanje francosko literaturo poezija nemirnega in ubogega Verlainea — Paula Verlainea.

Fran Goestar: Jubilar dr. Fran Goesti

Spomin na ljudi, delo in borbe njegove dobe (Nadaljevanje in konec)

V 1. številu »Vesne« je na 12. strani poročal, da namerava Mohorjeva družba izdati knjigo »Domači zdravniki«...

»Knjiga naj bi podajala predvsem higijenska pravila, kakšno naj bo stanovanje, kakšna obleka, hrana, da bo zdravju primerna; hkratu pa naj opiše napake v teh primerih in njih škodljivi vpliv...«

»Strašno! V nekem podlistku je nahrulil ljubljanski advokat, pozneje politik, medicina Goesti, da slovenski slovar sploh še ne pozna besede sifilitika, ker naš mladi narod je tako čist in nepokvarjen, da nima niti pojma o taki bolezni...«

V tistih idiličnih časih so Slovenci večinoma imeli nekatere bolezni za tako sramotne, da se o njih ne sme niti govoriti, nikar pa celo pisati. Tudi blaznija jim je bila predvsem sramotna in blaznikom so rekli — norci, blaznici pa — noriščica. Sele dr. Ivan Rožič da se je javno uprl temu zaničevanju umobolnikov in zahteval, naj se jih pomiljuje, a ne zaničuje.

Fran Goesti je poslal obema dnevnikoma stvarni odgovor, da je v ljubljanski bolnici vendar že dolgo potreben oddelček za lučnike, da je torej sifilitika žalobog milemu slovenskemu narodu že dolgo znana bolezen, ki se razširja ter da je v svojem članku v »Vesni« izrazil svoje mnenje kot medicince »s srčno željo, naj bi ga odločil faktorji Mohorjeve družbe premisljivali in uvaževali...«

Zaman, Goestlova odgovora ni objavil nihče! Zatekel se je torej h Podgorniku, a niti »Slovenski Svet« si ni upal približiti pojasnila, boječ se pač za — naročnike! Šele toliko klevetana »rdeča biosuma« škofa Jegliča je povzročila, da se je smelo poslej tudi pri Slovencih pisati o nevarnostih okuženja in da so razni veščaki svobodno razpravljali tudi o sifilitiki.

Danes — 52 let po Goestlovi prvi medicinski aferi, ki je razburila vesoljno slovensko filistruvo! — čitamo v romanu »Vas ob reki« Antona Coolena o bedni »mammeke«, ki je imela sramno kugo, čitamo o strahotah in posledicah sifilitike v »Dobri knjigi«. In nihče se več ne ogorčeval — Da, da, »mi gremo naprej, mi strelci...« Treba pa je bilo za ta naš »napreje« — pol stoletja.

Goesti se ni dal oplasti in je pisal pogumno dalje. Ze l. 1893 je objavil v Letopisu Slovenske Matice razpravo »Pijanost in blaznost«, pisal v »Vesni« o blaznikih in umobolnosti ter izkoristil predavanja prof. dr. Krafta Ebinga in dr. Wagnerja Jaurega. Ker je z novim letom 1894 »Vesna« morala prenehati, saj dijaki niso plačevali naročnine, je Goesti tem več pisal Podgorniku, začel sodelovati pri tržaški »Edinosti« in pri »Ljubljanskem Zvonu«.

Ne le pri gledališču, temveč tudi pri pisateljevanju človeka začrabi strast, ki čisto nikoli več ne popusti. Tudi Goesti je zgrabil ta »hudič« in — moral je pisati. Ne samo iz medicinske stroke, nego o vsem mogočem, saj se je poglabljal v najrazličnejše vrste kulture. Na primer leta 1896. je za »Ljubljanski Zvon« napisal temeljito biografijo in kritično oceno delovanja pesnika, pisatelja znanstvenika prof. dr. Fr. Celestina, članek o gojitvi opere in operete v Sloveniji, kritiko o I. N. Jemšičevih lepi knjigi »Materino delo za Boga in domovino«, pa pobudni nasvet o nedeljških populističnih predstavah v Ljubljani. V »Lj. Zvonu« l. 1897. je objavil razpravo, »o tobaku in kajni«, o Smetanovem »Dalboru« v dunajski dvorni operi, o gledališki kritiki Zvonovi, nekrolgo o Seb. Kneippu, razne kritike knjig in zopet pobudo glede objavljanja prevodov iz slovensčine v nemščino ter končno članek o Fr. Schubertovi kompetenci za Ljubljano. L. 1898. je napisal o sedemdesetletniku Henriku Ibsenu članek, pa razpravi »Morfinizem« in »O epidemski blaznosti«. Poleg medicine, zlasti psihiatrije, ga je torej trajno zanimala književnost, a prav posebno dramatika in opera. Zlasti za Ibsena se je navduševal, pozival našo intendantco, naj upripori vsaj nekatere Ibsenove drame ter je sam prevedel »Strahove« in »Sovražnika ljudstva«. Obe drami sta na repertoarju našega gledališča.

Za »Slovenski Narod« je napisal nešteto podlistkov o dunajskih odskih novostih, dramatikih, umetnikih in umetnicah, a tudi o najrazličnejših kulturnih vprašanjih, pisateljih in drugem. »Predelal sem več letnikov Slov. Naroda in našel obilo svojih feljtonov.« mi je pisal l. 1938. »Tako sem se uveril, da sem bil res pravi novinar. Vse to je deloma zakrivilo, da sem postal »stara hiša« — hvala Bogu sem jo pa vendar izvozil!»

Da, vzlic vsem peresnim in gledališkim »hudičem« jo je izvozil, promoviral ter služboval najprej v javni umobolnici v Klosterneburgu in popreje v zasebnem sanatoriju za umobolne v Lainzu. Čeprav mu je neki ljubljanski zobotehnik ponujal sijajne prejemke, je vztrajal pri psihiatriji. Kmalu si je pridobil ugled odličnega strokovnjaka in je leta 1906. dobil mesto primarija-voditelja v veliki blaznici na Stodencu pri Ljubljani. Po 23 letih se je vrnil v domovino.

Leta 1907 se je oženil z Ljubljančanko Marijo Höngschmidovo. Ker je njena mati imela posestvo v Solkanu pri Gorici, je l. 1910. na ugodno ponudbo prevzel pri-marijsko mesto na novi gorški umobolnici.

Lepo je bilo ondi, toda zaradi vojne je bil ves zavod l. 1916. premeščen iz Gorice v Kromeriz na Moravskem. Kakor drug begunci je moral tudi dr. Goesti skoraj vse svoje imetje ostaviti v Gorici. Zlasti bridko je občutil izgubo velike dragocene knjižnice. Ko so po končani vojni prevzeli gorško umobolnico Italijani, bi se bil moral z njo vred tudi primarij preseliti v Sieno. Toda odločil se je za Jugoslavijo S tem pa je izgubil pravico do vojne odškodnine ter se je vrnil l. 1919. v Ljubljano oplenjen in — brez službe.

Kri za transfuzijo

V bolnišnicah jemljejo osebam obeh spolov kri za ranjence

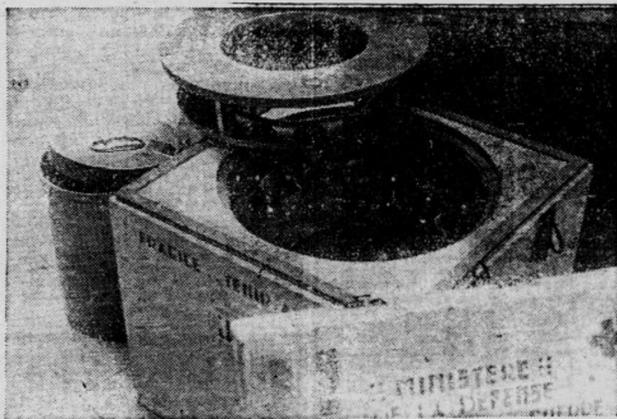
Bile so fantastične ideje, ki so dale v 17. stoletju povod za prvo prenese krvi na človeku — piše dr. H. Schwiegg v berlinskem »Adlerju«.

Kri je veljala že od pradavnine za skrivnostno nosilko življenja in osebnosti.

Tako je prve poskuse s krvno transfuzijo vodila predstava, da bi se dala besnost nasilnih blaznežev pomiriti s pienenom ovčje krvi. Nekateri teh poskusov so imeli najprvo za čudo nekaj uspeha in pacienti so jih prenesli brez koga, toda pozneje so se dogodile pri takšnih transfuzijah težke in celo smrtne nesreče in ves postopek je bil ležan slabega slvesca ter so ga za dolgo časa prepovedali.

Šele v tem stoletju je mogla znanost dognati vzroke teh nesreč, in sicer v tem, da se delijo ljudje po svojih krvnih lastnostih v razne skupine, ki onemogočajo prenašanje krvi brez vsake izbič v telo drugega človeka. Rdeča krvna telesa neprimerne krvne skupine se v krvi prejemnika namreč razkrojijo in utegnejo povzročiti smrtne obolenja. Ko so krvni transfuziji s tem spoznanjem odvzeli vsako nevarnost, so jo začeli uporabljati seveda v čedalje bolj rastoči meri pri težkih izgubah krvi, a tudi v primeru mnogih bolezni je pokazala vse svoje resilne sposobnosti. Posebno v vojni, ko predstavlja izkrevlitev eno največjih nevarnosti za ranjenca, je

krvna transfuzija že neštokrat rešila človeška življenja in omogočila drugače neizvedljive operacije.

V takšnih skrinjicah hrani vojaška saniteta človeško kri v ampulah za transfuzijo pri ranjenih h z bojišča

Tu mu je poznejši sanitetni šef Hrvat dr. Katič pomagal do službenega mesta na nanovo ustanovljenem zavodu za umobolne v bivši Prisljni delavnici na Poljanskem nasipu ter mu s časom omogočil dobiti uradni položaj, ki mu je pripadal. Skoraj tri leta je nadomeščal direktorja splošne bolnice, ko je dosegel polna službena leta, je zaradi opešanja vida leta 1934 prostovoljno stopil v trdo zaslužni pokoj.

Dr. Goesti pa je vse dobo v Ljubljani in Gorici, kakor prej na Dunaju, vztrajno sodeloval pri najrazličnejših listih. V »Jutru« se je boril za novo bolnico v Ljubljani, pisal strokovne razprave, članke in novice za »Slovanca«, »Slovenski Narod«, »Zdravniški vestnik«, »Zdravje«, »Sveto vojstvo« in tednik »Življenje in Svet«, končno pa objavil v »Kroniki slovenskih mest« dolgo vrsto avtobiografskih sestavkov: izza otroških let je napisal spomin na »Souvanov vrt« in »Ljubljano pred 60 in 50 letih« iz šolske dobe »Iv. Tomšič in Vrtece«, »Moji profesorji« — »Prof. Al. Tavčar in »Moji sošolci« iz zdravniških spominov »Moje razmerje do bolnikov« — »Gorica in Kromeriz« ter spomine na prof. Skrbniška in na Andreja Gabrščka, na slovensko kolonijo na Dunaju, pa na Antona Foersterja in njegovi dve operi.

I. t. d. l. Napisal je ogromno in nemogoče mi je, da bi navedel vse njegove, vsaj najvažnejše spise. Ali trajno vrednost ohrani predvsem njegova zajetna knjiga »Misterij duše«, poljudni pregled psihiatrije. To je prva slovenska poljudno znanstvena psihiatrična knjiga, ki jo je ustvaril kot primarij-vodja zavoda za umobolne v Ljubljani leta 1924 in jo je kot 47. zvezek Splošne knjižnice napisal in založila Zvezna tiskarna in knjigar. »Misterij duše« s popisi bolezni in kliničnimi vzgledi, izvečne in lastne avtorjeve velike prakse, saj je bil dolga leta tudi sodni zvedenec, je strokovno odlično ter vsakomur koristno in poučno delo.

Kot razgledan poznavalec gledališča je hotel tudi naš drami in operi koristiti. Razen prevodov Ibsenovih dram je na željo prijatelja Viktorja Parne napisal besedilo za opero »Kaenjo in po Sketovi« »Miklova Zala« postavil l. breto za veliko slovensko opero »Almira«, ki ni naša skladateljica ter za A. Foersterjevo opero »Dom in rod«, ki ni bila uprizorjena.

Toda na bojišču in tik za njim je pač pogosto težko dobiti primerne darovalce krvi in tudi časa primanjkuje, da bi se izvajal celotni postopek. Najbolje bi bilo pač, če bi zdravnik imel že pripravljeno transfuzijsko kri pri sebi in jo takoj prevzel v ranjenca. Toda kri se da tudi z najboljšimi načini konserviranja ohraniti le omejen čas, kajti rdeča krvna telesa se z lahkoto razkroje. Bilo je zato nad vse važno odkritje, ko so ugotovili, da ima tudi kri brez rdečih krvnih teles, torej skrvca, iste resilne lastnosti pri transfuzijah kakor popolna kri.

V osredku naših čutov

Naša lobanja in hrbtnica sta napolnjeni z mehko, belo sivo, izredno občutljivo tvarjo. Ta sestoji iz najplemenitejših, najpopolnejših stanic, pravih aristokrat med stanicami našega telesa. Njih mnogovrstne, delno prav bizarne oblike bi utegnile spraviti v navdušenje vsakega umetnostnega obrtnika, vsako čipkarico in izdelovalko ročnih del, ki si išče nevsiljivih motivov. To stanjčje predstavlja naše »osrednje živčevje«, možgane ter hrbtnični mozeg našega telesa. Živčni vodi, kj potekajo iz osrednjega živčevja, sestavljajo naše periferno, to je obrvsnje, ter avtonomno, samostojno, samcupravno živčevje.

Obrvsnje živčevje sestoji prvč iz čutnih živcev, ki sprejemajo dražljaje zunanjega sveta na naša čutila (vid, sluh, tip

V zavodu za fiziološko in vojno kemijo na vojaški zdravniški akademiji

v Berlinu po zato ob začetku te vojne izvršili poskuse, da bi na veliko pridobivali človeško skrvco

za takšne namene. Po napornih raziskavah so našli način, s katerim so izločili iz skrvce tipične lastnosti krvnih skupin, in izdelali so v velikih množinah serum, ki je primeren za vse krvne skupine ter se držl čela leta. Ta serum, ki ga polnijo v steklenke po 200 in 500 cm in v tej obliki pošiljajo na bojišča, je rešil življenje že neštetim ranjenim ali nevarno bolnim vojakom. Nazadnje so napravili še korak naprej, ko je uspelo skrvco s primernim postopkom odvzeti vso vodo ter jo predelati v suh prašek, ki se da z vodo vsak trenutek spremeniti spet v polnovreden serum. Ampule s suhim serumom je mogoče seveda še enostavneje razpošiljati, prepat je še trpežnejši in tudi najhujši mraz mu ne more do živca, kar je posebno za zimsko vojno nad vse važna prednost.

Več velikih laboratorijev izdeluje ta čas v Nemčiji serum za transfuzije, ki ga po potrebi bolisi v tekoči, bodisi v suhi obliki tudi z letali pošiljajo na fronto. Po drugi strani

potujejo posebne »čete za zbiranje krvic« stalno v kraje, kjer častniki in vojaki prostovoljno dajejo nekaj svoje krvi

za ranjene in bolne tovariše. Pri zbiranju te krvi se je treba držati točnega razmerja med poednimi krvnimi skupinami, kajti le tako dobe potem skrvco, ki jo lahko brez pomisleka prenesejo v pacienta kate-re koli krvne skupine. Samo ob sebi je umevno, da spremlja vs pridolovalni postopek najnatančnejša bakteriološka kontrola, da se v serum ne vtihotapljo kakšne bolezenske kalli. Uspeh transfuzije se za-beleži na listku, ki je priložen vsaki ampuli, in odpošlje vojnoodravniki akademiji, ki izkorističa tudi takšna poročila za nadaljnje izboljšanje te važne metode.

itd.) ter jih prevajajo v centralo, kjer se jih zavemo; drugič iz moterčnih živcev, ki posredujejo gibalne impulze v obratno smer: iz možganov proti okostnim mišicam.

Avtonomno ali, kakor ga tudi imenujejo, vegetativno živčevje veže centralo za gladkim mišičevjem, to je z organskimi mišicami, kakor srčnimi, požiralskimi, črevnimi in drugimi. Njegovih impulzov se ne zavelemo.

Iz možganov izvira dvanajst živčnih dvojic, ki so deloma čutne, kakor slušni in vidni živec, ali pa motorne (gibalne), kakor obrazni živec, ki oskrbuje obrazne mišice, dalje obo živca, ki gibljeta oči itd. Nekateri izmed teh živcev so istočasno čutni in gibalni, kakor znameniti trigemini, ki giblje razne mišice, a je mišicam obrazne kože obenem čutni živec. Deseti možganski živec, ki se ponaša z zanimivim imenom »vagus«, to je nekako »potepajoči se živec«, oskrbuje gladko mišičje večine notranjih organov in njegova vlakna gre-do do srčne mišice, požiralnika, želodca, večjega dela čreva itd. Če ga razdražimo, prične srce potepasneje utripati, želodec in čreva pa delujejo hitreje.

Od hrbtničnega mozga gre 31 živčnih dvojic, izmed katerih oskrbuje vsaka svoje določeno področje, bolisi čutno, bodisi gibalno ali nevestno. Živčni sistem, ki se njegovega delovanja ne zavedamo, ima v tako zvanem »simpatskem« in »parasimpatskem« živčevju, v kateremu pripada omenjeni vagus, dve vajeji, izmed katerih deluje ena zadržujoče, druga spodbujajoče na poedine organe. V skladu s tem, kako deluje in prevladuje delovanje tega ali onega živčnega sistema, delujejo tudi po-edini organi v stalni izmenjavi v to ali drugo smer.

Tudi samoupravno živčevje odgovarja na dražljaje, ki mu jih posredujejo čutni živec — toja brez naše vednosti. Če stopimo n. pr. iz tople hiše v mraz, prevedejo čutni živec hladni dražljaj v centralo. Preko gibalnih živcev se sproži iz gibalnega središča v velikih možganih zavestni

impulz okostnim mišicam, naj zaprejo plašč, nataknejo rokavice itd. Samoupravno živčevje pa zapove nasprotno brez naše vednosti iz toplotnega središča v možganih mišicam vseh žil, ki potekajo blizu površja, naj te žile stisnejo in zadržijo toploto v telesu.

Kaj so refleksi gibi?

Nekakšen srednji položaj med zavestno in nezavestno ravnanimi gibi zavzemajo tako zvan refleksi, odsevni gibe, ki so postali svoječasnno skoraj popularni po znamenitih eksperimentih ruskega fiziologa prof. Pavlova. Poznamo prirojene reflekse, a tudi priobljene. Med prve spada n. pr. refleks, ki se sproži, če udarimo z robom roke po nenapeti, upognjeni nogi pod poglačico. Noga se v trenutku stegne in šine kvišku. Če se pogosto ponovi isti položaj z istim dejanjem, postane to sprva zavestno izvedeno dejanje avtomatski odsevni gib. Pridobljeni refleksi so dragoceni, kajti pot preko možganov stane nekaj časa. Primer za takšen pridobljen refleks navaja ena izmed zadnjih števil »Völkischer Beobach-tere«. Po nekem terorističnem letalskem napadu so na neki železniški postaji napovedali razstrelitev. Del perona so morali potniki izprazniti. Prešlo je nekoliko minut, preden je nenaden razpok strel vso postajo. Vsi, ki so čakali na ta razpok, so se bolj ali manj zdržili, kar je pač prirojen, nesmotrn refleks. Nekj vojak pa je napravil skok preko visoke klopi in legel na tla. Ta skok in zleknevit sta pomnila dragocen pridobljen refleks, kakršen se mora zbuditi v vojaku po detonaciji v najbližji bližini. Odlomki sekunde odločujejo v takšnem primeru lahko o življenju in zdravju, dobro je, da napravi človekovo telo, ne da bi se zavedli, v istem trenutku primerne zaščitne gibe, kajti če bi morali o njih šele premisljati, bi nas bilo lahko konec.

Na raznih krajih telesa nahajamo zamotana omrežja in spletje živcev, ki sestavljajo nekakšne krajevne centrale in so do neke mere neodvisni od možganov ter hrbtničnega mozga. Znano je, da moremo nekatere organe izrezati iz telesa in jih položiti v primerno redivo, kjer delujejo dalje, kakor da so še vedno v telesu. Ti organi imajo svoje posebne na pol samostojne živčne centrale. Takšno sestavlja n. pr. tako zvan »sončni splet« v trebušni votlini nekako v višini popka.

Vodi raznih živcev potekajo, združen v mestoma zelo debele snope, ista pota. Kakor sestoji kabel iz več medsebojno izoliranih žic, tako vsebujejo ti živčni snopi razna medsebojno izolirana, tola s skupnim plaščem zavarovana živčna vlakna. Preprežajo nas in prepletajo v vse smeri, a njih mogočni centrali, ki sta še posebe zaščiteni v lobanji ter hrbtnici, jih veže-ta v enoto. Ti nad vse zamotano urejeni centrali, ki sta najdragocenejši del telesa, omogočata človeku nad vse preprosto in smotno prilagoditev vsakemu položaju, iz katerih je sestavljeno mnogolično »življenje«.

Kako dolgo žive naše ptice?

Na to vprašanje so zadnji čas odgovorile nemške opazovalnice, in sicer po doganjanju z obrokanjem. O vrabčku, ki so ga nekje imeli v ujetništvu, so dognali, da živi 13 let. V praški živalski vrt so av-gusta 1934 prinesli mlado na pol izstradano lastovko, ki je končala letos v februarju in je torej učkala 9 in pol leta. Neki škorec je živel 16 let. O kanarčkih vemo, da dosežejo celo 25 let. Kalin je v ujetništvu učkala 8 let, lišček 18, škrljanček 10, sič-nička 6 in križanec kanarčka in liščka 16 let.

Opozorilo

Kljub vsem opozorilom in kljub žalostnim primerom v naši neposredni bližini se opaža v Ljubljani, da prebivalstvo ne polaga nobene važnosti na navodila, kako se mora ravhati ob letalskem alarmu.

Ljudje ostajajo nemoteno po stanovanjih in drugih lokalih in mnogo jih je še danes, ki še niso uredili svojega hišnega zaklonišča. Uprava policije ponovno opozarja, da so hišni »tarašine« oziroma njihovi namestniki osebno odgovorni, da grede vsi hišni stanovaleci takoj ob znaku za alarm v zaklonišče. Zato bodo policijski organi vršili občasno kontrolo.

Hišni stanovaleci so dolžni podvreči se vsem navodilom hišnih starih in osonno njihovim namestnikom.

Proti krivcem se bo najstrože postopalo.

Križanka št. 70

A 10x10 crossword puzzle grid with numbers indicating starting positions for words.

Vodrovano: 1. norcem je manjka, 6. zbor starejših, 11. odličnjaki, cvet družbe, 12. jezero na Finskem, 13. vodna žival, 14. kos celote, 15. vzklík, 16. podpornik, zaščitnik, 19. razložbe, čas, 22. pesem, 24. oblika pomožnega glagola, 25. ob preseljevanju narodov so bili strah Evrope, 26. svetopisemska oseba, 28. gosposka peč, dimnik, 31. igličasto drevo, 32. mesto med Moskvo in Orlianom, 34. angleško mesto, 36. evropska reka, 38. uradni znak, 40. vrata v plotu, 42. pristanišče v Arabiji, 45. igralna karta, 47. kraljica, 48. jezero v Sibiriji, 49. kraj na Primorskem, 50. oblika pomožnega glagola, 51. aršiska reka, 53. sorodnik, 54. glasbene skladbe, 56. moško ime, 58. trud, strapac, 59. gradbeno sredstvo.

Navpično: 1. bog starih Slovanov, 2. muslimanski bog, 3. čar, vabljivost, dražest, 4. latinski veznik, 5. vas pri Ljubljani, 6. število, 7. število, 8. predlog, 9. grški bog vojne, 10. spomladanska cvetlica, 16.

Rešitev križanke št. 69

Vodrovano: 1. Matuzalem, 8. opora, 9. rt, 11. ira, 12. mn., 13. mir, 15. Jud, 16. Eros, 17. duro, 18. lak, 20. sel, 21. an, 22. srd, 24. ni, 25. moder, 27. akademija.

Navpično: 1. marmelada, 2. to, 3. upi, 5. ara, 6. la, 7. mandolina, 10. tiran, 12. mur-nen, 14. rok, 15. jus, 19. Erke, 22. sod, 23. dem, 25. ma, 26. ri.

SPORT

Ljubljanski nogometaši v Celovcu

V nedeljo je gostovalo tamkaj ojačeno moštvo Hermesa in izgubilo z 1:3 (1:2)

Kakor smo že nekdaj omenili v zvezi z nedeljskim domačim sporedom v nogometu, je nogometna enajstorica Hermesa, ojačena z nekaterimi igralci Ljubljane, preteklo nedeljo priredila kratak izlet v koroško prestolnico ter odigrala tamkaj prijateljsko tekmo s kombiniranim moštvom KAC-Rapid...

Ker je bil ljubljanski nogomet več let zaprt v svoje meje in se ni mogel meriti z drugimi moštvi, je bilo zanimanje za napovedani nogometni dvoboj med Celovcem in Ljubljano zelo veliko. Dobra pričakovanja so se izpolnila v polni meri, saj sta obe moštvi v tej tekmi pokazali odlične sposobnosti. Kako široko zanimanje je vladalo za prireditve, je pokazal tudi izredno velik obisk. Med raznimi častnimi gosti je bil navzoč tudi okrožni športni vodja Kollenz. Goste je pozdravil okrožni strokovni vodja Addison.

Obe moštvi je občinstvo o prihodno na igrišču prišlo pozdravilo, takoj nato pa se je začela z obeh strani zelo napeta nogometna igra. Čeprav so se ljubljanci znašli prej, je mogel Trittlhuber po krasnem predlošku Remeza že v četrti minuti z glavo poslati žogo v mrežo. V protinapadu so se ljubljanci pokazali v najboljši luči, toda zaradi smole, ki je spremljala vrmeno žogo enega izmed branilcev, je spet srečno izbral priložnost Trittlhuber in dvignil rezultat na 2:0. Komaj se je navdušenje poleglo, je izborni srednji napadalec Ljubljancev Hacler izkoristil krasno žogo slovitnega levega krila Smoleja in dosegel učinkovit zgoditek 2:1. Po tem uspehu se je Ljubljana krasno razvila in že kmalu nato se je silen strel dežne zveze po nesreči odbil od droga celovških vrat. Tudi Belak ni imel več sreče in je prav tako krasno akcijo celovškega napada zaključil s silnim strelom v prečko.

Po odmoru je Celovec izmenjal dva človeka, kar pa mu ni prineslo nobene prednosti. Tudi drugi polčas se je začel v peklenskem tempu toda največ situacij za gol je razčistila trda obramba na obeh straneh. Posebno oba celovška branilca sta opravila standardno delo. Nad četrt ure je bila Ljubljana močno v premoči in je oglašala celovška vrata skoraj brez presledka. V tem odmoru ki bi bili ljubljanci zaslužili izenačenje. Kovčič v celovških vratih je nekaj strelom onemogočil bravurozno. V zadnjih 10 minutah se je Celovec spet zelo lepo popravil in desni krilec Balkowitsch je z ostrim strelom iz daljave dosegel še tretji zgoditek za Celovec, ki ga sicer prav dobri ljubljanski vratar ni mogel docela zadeti. Tako so prišli Celovčani do čiste zmage s 3:1, ki pa čisto ne ustreza poteku igre.

Na ljubljanski strani je treba omeniti med najboljšimi igralci levega branilca Aljančiča, srednjega krila Pileja in srednjega napadalca Haclerja ter slovitno levo krilo Smoleja. V celovški enajstorici sta bila najbolj na mestu oba branilca ter vratar. Pesitschek, ki se je vrnil v stano formo, je tvoril v domačem moštvu hrbrteno. V napadnih vrstah sta bila Staats in desno krilo Romeo gonilni sili. Dober in hiter je bil tudi Belak kakor tudi Trittlhuber, ki pa je žal sodeloval samo do odmora.

Ljubljanski nogometaši so bili po končani tekmi za svoj odlični nastop deležni živahnega odobravanja. Take tekme, ki zadovoljijo slehernega gledalca, bodo morda v spornih stikih z Ljubljano izvedljive morda še večkrat. Prihodno nedeljo bodo ljubljanski Zeleničarji iz »Hermesa«, kakor se to moštvo imenuje, gostovali v Beljaku. Tekmo je vodil sodnik Travnicek. Postavi sta bili objavljeni že v nedeljski številki.

Skoda torej, da z moralnim uspehom ni bil združen tudi športni!

Naročite se na romane „Dobre knjige“

Nikdar brez »tebok«!

DANES NOV!

Kaj pravijo naši?

Iz domačih virov smo prejeli za uporabo še naslednje zanimive podatke o tej tekmi: Hermesa enajstorica je nastopila v Celovcu v naslednji sestavi:

Oblak, Antonič, Aljančič E., Perharič, Pilej, Pelicon, Trškan, Brodnik, Hacler, Rogel, Smolej.

Za nasprotnika smo imeli reprezentanco Celovca, ki so jo sestavljali najboljši igralci Rapida in KAC-a. Obisk je bil zelo dober, okrog 1800 gledalcev je posetilo prireditve. Prvi gol za Celovčane je padel po krivdi in nerodnosti branilca Antoniča, vendar zaradi njega naše moštvo še ni klonilo. Ko se je zdelo, da bodo naši začeli z uspešnimi napadi na celovška vrata, je Pilej podal čisto nenevarno žogo naravnost nasprotnikom napadalcu na nogo in domačin so takoj nato zabeležili že drugi zgoditek v svoje dobro. Naši kljub dvema goloma v slabo še niso vrgli puške v koruzo. In res je po lepi kombinaciji med Aljančičem, Rogljem, Smolejem, Trškanom in Haclerjem uspešno slednjemu, da je, ne da bi se bili nasprotniki sploh dotaknili žoge, zabil prvi gol in znižal razliko na 2:1. Za ta mojstrski uspeh je občinstvo nagradilo izjavljalec z dolgotrajnim odobravanjem. Kmalu nato je Brodnik poslal bombo na gol, toda žal se je odbila od vratnice. Tudi ta strel bi bil zaslužil vse višjo oceno. V drugi polovici igre so Hermežani še bolj pritiskali na izenačenje in zmago. Nad 20 minut so bili nepretrgoma pred celovškimi vrati in nadaljnji gol je dolgo visel v zraku, toda kljub vsemu prizadevanju in štirin strelom iz kota, je le ostalo samo pri tem. Vsi strelali na vrata so bodisi obstali v dobrih rokah vratarja Kovčiča ali pa zadrževali v vratnice. Celovčani so se v tem razdobju branili izredno postrvovalno in ne zaman. Ko so se osvojevali pritiska, so pri lagodnem napadu na nasprotno stran s prostim strelom iz 30 m daljave presentili Oblaka in dvignili izid na 3:1, kakršen je ostal do konca.

V hermežanskem moštvu je izredno ugajal Smolej, ki ga je pridno zalagal z uporabnimi žogami izvrstni Hacler. Dober dan je imel Aljančič kot levi branilec kakor tudi oba stranska krila Perharič in Pelicon. Slabši kakor običajno je bil Pilej. Manj ugajali so Antonič, Trškan in Rogel. Oblak v vratih jer bil pri tretjem голу slabo postavljen, ker bi bil moral sicer to žogo obdržati.

Celovški nogometaši bodo po začasnem dogovoru v najbližji bodočnosti Hermežanom vrnil obisk, tako da lahko z gotovostjo računamo pred zaključkom letošnje sezone še na dobro nogometno tekmo s tujim moštvom na domačem igrišču.

MALI OGLASI

Kdor išče službo, plača za vsako besedo L. 0,50, najmanjši znesek za te oglase je L. 10.— Za žentive in doposvajanja je plačati za vsako besedo L. 2.—, za vse druge oglase L. 1.— za besedo, vendar pa plačajo posredovalci L. 1,50 za besedo. Najmanjši znesek za te oglase je L. 15.— Za vsak oglas je treba plačati dr. uprov. takso L. 0,60, za dajanje naslova ali šifre pa L. 3.—

DAMSKI PLEŠČ skoraj nov, temno moder, prodam za 4500 lir. Naslov v ogl. odd. Jutra. 25256-6

KOT DRUŽABNIK pristopim k že vpeljaniemu podjetju z zneskom 300.000 lir ali tudi več. Ponudnik na ogl. oddelku Jutra pod »Vestni« podjetje. 25381-1

FANTA 14 do 16 letnega vaje izredno sposobna. Sprejem. Domobran. cesti 7. 25258-1a

KROJ. POMOČNIKA in pomočnico sprejem. Podvabec. Igrišča. 25401-1a

GOSP. POMOČNICI sprejem. Služba dobra in stalna. Naslov v ogl. odd. Jutra. 25414-1a

PREPROSTO DEKLE pošteno, sprejem. za vsa hišna dela, vrti do plači Ozmano 3-III. 25403-1a

VAJENKO za damsko krojaško obrt išče modni salon. Grad. šče. 17 I. 25332-34

UČITELJICA sedaj brez službe, bi po udeležila otroke za ljudsko šolo po zvezni cen. Ponudba na ogl. oddelku Jutra pod »Vestni«. 24963-3

OTROŠKI VOZICEK gromak prav dobro ohranjen, z žimnico, prešito odelo in kapno, nadalje otroško stajlo — prodam najboljšo ceno. Ponudba na ogl. odd. Jutra. 25093-6

BLAGO za damski športni plašč predvojno blago, ter nekaj metrov lepe svile za obleke, ugodno prodano. Ogljed dnevno od 12. do 15. ure. Celovška c. št. 49-I. 25324-6

GLOBOK VOZICEK nov, lep, suzan in znova očiščen. Ogljed dnevno od 12. do 19 ure in 29. t. m. od 7. do 10. ure. 25374-6

DELOVNI PLEŠČ predvojno blago. Na ogljed od 10. ure dalje. Levstikova 14-II. Jerab. 25376-6

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

RADIOAPARAT 5 cevni, nov ter razne klavirske harmonike prod. Stanko Karlovsek. — Kraljeva 8 (prej Dvor. Zakava). 25394-6

MOČNO SVILO za damsko perilo prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 25394-6

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

HARMONIKO distonično in morske priuške, prodam po nizki cen. Vodnikov. 99. 25395-6

OTROŠKI VOZICEK gromak proda mehanik M. Ambroz. Dunajski c. št. 71. 25392-6

OTROŠKI VOZICEK gromak proda mehanik M. Ambroz. Dunajski c. št. 71. 25392-6

OTROŠKI VOZICEK gromak proda mehanik M. Ambroz. Dunajski c. št. 71. 25392-6

OTROŠKI VOZICEK gromak proda mehanik M. Ambroz. Dunajski c. št. 71. 25392-6

OTROŠKI VOZICEK gromak proda mehanik M. Ambroz. Dunajski c. št. 71. 25392-6

OTROŠKI VOZICEK gromak proda mehanik M. Ambroz. Dunajski c. št. 71. 25392-6

OTROŠKI VOZICEK gromak proda mehanik M. Ambroz. Dunajski c. št. 71. 25392-6

OTROŠKI VOZICEK gromak proda mehanik M. Ambroz. Dunajski c. št. 71. 25392-6

OTROŠKI VOZICEK gromak proda mehanik M. Ambroz. Dunajski c. št. 71. 25392-6

OTROŠKI VOZICEK gromak proda mehanik M. Ambroz. Dunajski c. št. 71. 25392-6

OTROŠKI VOZICEK gromak proda mehanik M. Ambroz. Dunajski c. št. 71. 25392-6

OTROŠKI VOZICEK gromak proda mehanik M. Ambroz. Dunajski c. št. 71. 25392-6

OTROŠKI VOZICEK gromak proda mehanik M. Ambroz. Dunajski c. št. 71. 25392-6

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

OTROŠKI VOZICEK spornik predvojno material, otroško obleko in blago za dve obleke. Vse predvojno prodam. Kroljač. Igrišča 14. 25402-4

Kaznovani malik

(K poglavju »Verse svečanosti« v Welzovi knjigi »Na zlatem severu«.)

Jan Welz je v svoji reportažni knjigi »Na zlatem severu«, ki je izšla v slovenskem prevodu Božidarja Borka, gotovo eden najobjektivnejših poročevalcev o Eskimih, saj je bil glavni Novle Sibirije in je dobro poznal življenje in mišljenje teh ljudi. Pri tem ga ni motila nobena etnološka teorija in tudi v tej vedi izobrazena njegova zapisovalca očitno nista vplivala nanj. Zato pa ima ta knjiga nekaj prav zanimivih poročil o verskih nazorih Eskimov, tudi povsem neznanih, n. pr. o svetih severnih jelenih (46), o ptici, ki gre po sonce (132), o ptici smrti (224), o preročnem trnočniku, na katerem visi sveči ključ »baje iz Kitajske« (215), najzanimivejša je pa poročilo, ko so Eskimi kaznovali svojega malika-mroža, ko so se z lova na mrože vrnili praznih rok.

Pred prvimi pomladanskimi lovom prosijo svojega malika za srečen lov in po lovu se mu zahvaljuje ali pa se mu pritožujejo, če je bil slab. Welz pravi, da mu s sbrorito prete z dolgimi nožmi (pač z istimi noži, s katerimi so bili na lovu in premalo ali nič zadeli). Dalje pripoveduje Welz: »Ob neki priliki sem prišel prav v takem trenutku s svojim prijateljem Emersonom, odličnim in pogumnim lovcom, začela sva Eskime hujkati proti maliku, dokler se niso vrgli nanj in iz lesa izdelanega in poslikanega mroža silovito izdelali Midva z Emersonom sva jo urno pobrsala v mojo voflino in se tako krototala, da bi bila kmalu počila od smeha« (str. 175).

Ubogim Eskimom se godi tu velika krivica. Vera v pomoč malika je pri teh čisto lovskih ljudstvih tako živa, da zanje tudi ni najmanjšega dvoma, da je božanstvo krivo slabega lova. In kakor je žrtve lovskega, tako jim je lovska krivica. Belemu človeku, ki misli, da je nad to pošten, je tako kaznovanje malika smešno »za živca«, žrtve sama pa se mu ne zdi smešna, ker tudi on še vedno daruje in obeta.

Objektivno vzeto, je obet svetniku v bistvu ista stvar. Če mi evetnik ne izpolni želje, mu objubljenega daru ne dam, v čimer je tudi nekako kaznovan. Pa ne samo to: človek se jež, žali, preklinja nadnaravno bitje, h kateremu je prej molil in ga prosil. Tako so tudi Eskimi, ko so se vrnili z lova praznih rok, »pretili« in napadli malika z noži, za Eskima je slab uspeh na lovu po dolgem zimskem gladovanju velika nesreča in božanstvo jim na ta način odteguje vsakdanjo hrano. Kako naj se ubog človek ne jezi, oslabljen od dolgega stradanja in smrdljivi jami, osleparjen za zapujanje in vero v obilen lov, na katerega se je veseli celo zmo? Tudi Eskimi, vedo, odkod izvira njih telesna slabost in manjvrednost nasproti belemu človeku, namreč od pomanjkanja. Welz sam pravi, »kakor slabotni so ti ljudje« (62) in to je opazil takoj, ko je prišel ž njimi v stike.

Ni bilo torej težko »nahujskati« jih proti maliku, saj so med seboj že bili nahujskani. Zato tudi ni verjetno, da bi Eskimi radi Welzovega hujskanja napadli malika z noži, saj je isto »pretenje« bilo le predigra za dejanski »napade«, kakor znani indijanski ples z noži, ki uvajajo mučenje ujetega krivca-sovrznika.

Kaznovanje božanskega pradedca-mroža je torej popolnoma logična posledica slabega lova na mrože.

Welz, žal, ne pove, kaj je sledilo tej kazni, namreč drug lov. Ta lov, ki sledi kaznovanju, seveda nam ni več tako logičen kakor prakulturniki, ki sklepa iz svojega verskega sveta drugače kakor mi; prelogično bi rekli etnološko.

Evropci smo že pozabili na take smešnosti, ki smo jih sami uganjali. Poteh ko je Welz »nahujskale« Eskime na malika, je zbežal v svojo jamo, da se lahko nakrohota. V resnici so pa Eskimi sami hoteli »kaznovati« mroža in ga »zadeti«, da bi na naslednjem lovu resnične mrože zadeli. Tako kakor da v mestu, ka-

Veliko transportno podjetje

najame tako ŠOFERJE, UČENCE za šofersko šolo in STAVBNE ROKODELCE (zidarje, mizarje, inštalaterje, avtomehanike, električarje, soboslikarje i. t. d.)

Stanovanje, dobra oskrba, visoka plača. — Prijave se sprejemajo do dne 3. oktobra 1944 v Ljubljani, Sokolski dom, Trnovo (od 9. do 12. in od 15. do 18. ure. J-1493-I

Veliko transportno podjetje

najame tako ŠOFERJE, UČENCE za šofersko šolo in STAVBNE ROKODELCE (zidarje, mizarje, inštalaterje, avtomehanike, električarje, soboslikarje i. t. d.)

Stanovanje, dobra oskrba, visoka plača. — Prijave se sprejemajo do dne 3. oktobra 1944 v Ljubljani, Sokolski dom, Trnovo (od 9. do 12. in od 15. do 18. ure. J-1493-I

Veliko transportno podjetje

najame tako ŠOFERJE, UČENCE za šofersko šolo in STAVBNE ROKODELCE (zidarje, mizarje, inštalaterje, avtomehanike, električarje, soboslikarje i. t. d.)

Stanovanje, dobra oskrba, visoka plača. — Prijave se sprejemajo do dne 3. oktobra 1944 v Ljubljani, Sokolski dom, Trnovo (od 9. do 12. in od 15. do 18. ure. J-1493-I

Veliko transportno podjetje

najame tako ŠOFERJE, UČENCE za šofersko šolo in STAVBNE ROKODELCE (zidarje, mizarje, inštalaterje, avtomehanike, električarje, soboslikarje i. t. d.)

Stanovanje, dobra oskrba, visoka plača. — Prijave se sprejemajo do dne 3. oktobra 1944 v Ljubljani, Sokolski dom, Trnovo (od 9. do 12. in od 15. do 18. ure. J-1493-I